

Gunnar Pettersson

Tre saker jag skulle vilja prata med Bengt Anderberg om

Om att inte bo i Göteborg

Ingen har tvingat oss bort från Göteborg. Det ligger heller inga krypskyttar utmed Mölndalsvägen som skulle göra ett återvändande riskabelt. Inga passpoliser på Landvetter eller tullare på Stenaterminalen som skulle sätta handen på våra bröst och säga, "Nämen, vart är *du* på väg...?"

Jag har faktiskt varit tillbaka i Göteborg många gånger de senaste fyrtio åren och ingenting uppseendeväckande har hänt.

Jag undrar om Bengt skulle vara lika osäker som jag på om det var Göteborg eller Bornholm – Göteborg eller London i mitt fall – som ligger bakom vår frånvaro. Tog vi oss "bort från" eller "bort till"? Och har i så fall proportionen stöta bort/attrahera förändrats över tid?

I mitt fall har den definitivt gjort det. Jag var tjugo när jag flyttade, först till Dublin och året efter till London. En hel del av mina motiv för det hade med Göteborg, och i vidare mening med Sverige, att göra. Jag var som många särskilt imponerad av storlek. Världen var stor och Sverige var litet.

Men attraktionen utifrån var minst lika stark. Min generation lärde sig världen av det politiska sextioalet, även om mycket vi lärde oss var rena falsarier. Det var bland annat det jag ville reda ut.

Jag ångrar inte att jag flyttade bort, det vore ju ganska meningslöst. Men jag känner ibland en slags inverterad nostalgi när jag ser vad som hänt i Sverige under de här åren, jämfört med vad som hänt i Storbritannien: politiskt, socialt, ekonomiskt, kulturellt, på alla vis. Och det förra syns mig avsevärt mycket mer intressant – mer *produktivt*, faktiskt - än det senare.

Jag vet inte hur ofta Bengt var tillbaka i Göteborg, men det spelar egentligen ingen roll. Frånvaron är som ett historiskt faktum, exempelvis slaget vid Waterloo 1815. Man kan ignorera det, man kan glömma det. Men det hände lik förbannat, trots att man inte var där.

Om att inte tro

Jag träffade Bengt några gånger under en vecka på Bornholm sommaren 1968. Jag var sjutton, och han blev min första riktiga förebild som författare. Inte bara i det att han var gaisare och därför skrev så bra, utan i hur man *förde sig* som författare: hur man stannade till och hur man gick vidare, vad man talade om, vad man såg och undrade över.

Bland det jag fortfarande undrar över, särskilt hos författaren till 'Kain', är den spänning som uppstår mellan en religiös text och en icketroende läsare. Hans kunskaper om de religiösa urkunderna, särskilt Bibeln, var djupa och breda, men frånvaron av en Gudstro

hos honom måste ha gjort, som med mig, att texterna så att säga inte nådde ända fram. På vems sida är glappet då, textens eller min?

Jag stöter oftast på den frågan i poesin. Den dyker upp varje gång jag läser Sor Juana, Gerard Manley Hopkins, T S Eliot. Och det är egentligen inte en fråga om något så krasst som huruvida man är troende eller inte; saknar man Gudstro får man ju helt enkelt använda sin fantasi i stället.

Det handlar helt enkelt om huruvida dikten står i överensstämmelse med sig själv.

Ett exempel är G M Hopkins hyllning till det spräckliga, "Pied Beauty", som börjar "*Glory be to dappled things...*" Och man hyllar med honom hela vägen, ända tills man liksom ofrivilligt tvärbromsar vid de två sista raderna: "*He fathers-forth whose beauty is past change / Praise him*".

Här, syns det mig, smiter Hopkins undan logiken i sin egen dikt. Det är - som så mycken religiös dikt är - ett bokstavligt *deus ex machina*.

Det gör absolut inte dikten sämre, för den har ju sin religiösa integritet kvar intakt. I så måtto att jag bara har fantasi, och ingen tro, är väl glappet då på min sida. Men det är Hopkins fel också, i att han inte hade öra nog att höra att han slutade med en klackspark, ett billigt trick.

Om att lukta illa när man blir gammal

Senare den sommaren fick jag brev från Nico Bergmark, som var kvar på Bornholm. Hon berättade att Bengt hade börjat använda, om inte parfym så i alla fall rakvatten, tror jag det var. Trots att han bara var fyrtioåttå år gammal vid det laget hade han nämligen börjat bekymra sig för att ålderdomen skulle föra med sig en viss odör.

Jag är sexton år äldre än Bengt var då, men jag har själv ännu inte märkt något i den vägen. Det betyder däremot inte att jag ignorerar saken, tvärtom. Jag håller näsborrarna för fulla segel och frågar ibland mina intimaste vänner om de märkt något. Inte om de märkt någon lukt, bara om de märkt något. Överhuvudtaget.

Mellan 'Poas sagobok' 1964 och essäsamlingen 'I flykten' 1970 var det i mycket Kärleksserien som tog upp hans tid. Jag vågar gissa att kärleken och alkoholen var hans huvudsakliga uppdragsgivare under de här åren, den senare möjligtvis källa till den där härskna doften man aldrig riktigt kan lokalisera, men som vår vän Aqua Vera hjälper oss att dölja.

Det är väldigt Bengt Anderberg, detta att ha ena ögat på det kroppsliga förfallet medan man ägnar all kvarvarande energi åt erotik. Som råd till en ung författare, som ännu inte skrivit en rad, skulle det varit ovärderligt.